

СТАНОВИЩЕ

на дисертационен труд на тема:

„СТРАТЕГИИ ЗА УЧЕНЕ ПРИ ПРЕВОД В ОБУЧЕНИЕТО ПО АНГЛИЙСКИ ЕЗИК ЗА ХИМИКО-ТЕХНОЛОГИЧНИ СПЕЦИАЛНОСТИ - МЕТОДИЧЕСКИ ПРОЕКЦИИ”

За придобиване на образователна и научна степен „Доктор”

Област на висше образование: Педагогически науки

Професионално направление: 1.3. Педагогика на обучението по.....

Научна специалност: ”Методика на обучението по химикотехнологични дисциплини”

Докторант: *Цветанка Цолова Дилкова*

Научен ръководител: *проф. д-р Сеня Терзиева*

Изготвил становище: *проф. д-р Динка Георгиева Милчева*

Адрес: София, бул. Кл. Охридски № 8, ХТМУ, тел. 02- 8163-336

Основание за изготвяне на становището: Заповед № Р-ОХ-90 / 08.03.2017 г. на ректора на ХТМУ за включване в състава на научно жури за провеждане на процедура за публична защита на дисертационен труд на Цветанка Цолова Дилкова за придобиване на образователната и научна степен „Доктор”, област на висше образование: Педагогически науки, професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по....., научна специалност "Методика на обучението по химикотехнологични дисциплини" и избор на председател на научното жури, както и вземане на решение на членовете на НЖ на първото заседание за изготвяне на становище в съответствие с изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Р. България и Правилника за неговото прилагане.

1. Кратки биографични данни и характеристика на научните интереси на докторантката

Докторантката ст. преподавател Цветанка Цолова Дилкова завършва специалност Английска филология, ОКС „Магистър” във ВТУ "Св. Св. Кирил и Методий" през 1996 година. От 2004г. работи в ХТМУ като преподавател по английски език, а в последствие заема и длъжността ръководител секция „Чужди езици” в университета. През м.март 2008 г. Цветанка Цолова Дилкова е зачислена като задочен докторант при секция „Хуманитаристика и осигуряване качеството на обучението” към ХТМУ, по научната специалност „Методика на обучението - по отрасли и видове науки. От м.март 2015 г. е отчислена с право на защита. Има завършени квалификационни курсове към Британски Съвет, участие в проекти по програмите Еразъм и Грюндвиг, Еразъм + програми за мобилност на преподаватели и персонал. В момента е преподавател по английски език в Колеж по Мениджмънт, Търговия и Маркетинг.

Основните научни интереси на докторантката са в областта на специализираното езиково обучение и формиране на изискванията към резултатите от ученето за инженерните специалности. Цветанка Дилова дефинира методически подход за развитие на умения за превод и формиране на стратегии за учене, стимулиращ автономност в усвояването на езика – цел, преносим за аналогични образователни и специализирани цели. Докторантката проучва и изследва необходимостта от съвместно усвояване на компетентности в областта на инженерната специалност и

комуникативните компетентности по английски език на основата на развитие на ефективните стратегии за учене.

2.Обща оценка на дисертационния труд

Дисертационният труд на Цветанка Цолова Дилкова за присъждане на образователната и научна степен „Доктор” е на тема: **„Стратегии за учене при превод в обучението по английски език за химико-технологични специалности-методически проекции”**. Разработен е в обем 203 компютърни страници. В структурно отношение е представен, както следва: **увод** – 3 страници, **изложение** – 162 страници текст (първа глава – 84 страници; втора глава – 18 страници; трета глава – 55 страници), **заключение и изводи** – 4 страници, **литература** – 9 страници и **приложения свързани с изследването в дисертационния труд** – 23 страници. Дисертационният труд съдържа 22 фигури и 31 таблици в текста. Цитирани са 135 източника, от които 28 на кирилица, 107 на латиница. Към дисертационния труд са приложени справка за приносите и публикациите свързани с проблематиката на дисертационния труд.

В обобщение мога да посоча, че материалът в дисертационния труд е пропорционално разпределен, което е видно от обема на всяка една глава. Налице е съответствие между приложеното и фактическото съдържание. Постигнато е интегриране на целите и съдържанието на учебните дейности в чуждоезиковото и инженерното обучение, осигуряващо допълнително съдействие за развитие на стратегиите за учене; обръща се внимание на езиковия преход и интерференцията на родния език като начин за стимулиране на студентите при усвояването и оперирането с учебно - научно съдържание по дисциплините „Органична химия” и „Технология на органичния синтез”.

2.1.Избор и актуалност на темата на дисертационния труд

Темата на дисертационния труд „Стратегии за учене при превод в обучението по английски език за химико-технологични специалности - методически проекции” е сполучливо избрана, актуална, значима, дисертабилна. С конкретни данни и анализи, както и с резултатите, и изводите от теоретичното и емпирично изследване в дисертационния труд докторантката е обосновала много добре актуалността и значимостта на проблемите. **Изложението в дисертационния труд следва логиката и има практическа насоченост.** В същото време, темата на дисертационния труд изисква много добра теоретична подготовка и аналитични способности, както и опит в решаването на научни изследователски проблеми свързани с чуждоезиковото обучение и стратегиите за учене при превод в обучението по английски език за химикотехнологичните специалности. Трябва да отбележа, че запознаването ми с дисертационния труд показва, че те са присъщи за докторантката. Проблемите свързани с избора и прилагането на стратегии за учене при превод в обучението по английски език и конкретно за химикотехнологичните специалности и в бъдеще ще продължат да бъдат водещи за висшето образование, а същевременно са и предпоставка за подпомагане развитието на компетентностите на студентите, и усъвършенстване на учебно-образователната среда в образователно-квалификационните степени и форми на обучение.

2.2.Дефиниране на изследователските проблеми в дисертационния труд

Изследователските проблеми в дисертационния труд на докторантката Цветанка Дилкова са всеобхватни, ясно формулирани и коректно определени. **Обект на изследване в дисертационния труд са проблемите свързани с:**

- чуждоезиковото обучение като важен елемент от Европейската стратегия за осигуряване ефективност и конкурентоспособност на европейските образователни

системи и европейската икономика, а същевременно и изграждане на компетентности и умения в обучаваните като основен елемент от дефинираните резултати от ученето;

- ефективността на преподаване, неговите характеристики и техники насочени към самоефективност на ученето;

- реализирането на обучение, ориентирано към резултатите, в които да се търсят основните и специфични характеристики, които да се измерват чрез придобиваните умения и компетентности;

- създаване на условия за подпомагане на самостоятелното регулиране на ученето и превръщането им в централен фокус за формиране и реализиране на педагогическа система от методи, средства и инструменти за обучение;

- избор на иновативни подходи и технологии, както и „Стратегии за учене при превод в обучението по английски език за химико-технологични специалности-методически проекции”.

2.3.Подходи и методи прилагани в дисертационния труд

Във връзка с постигане на целта и решаване на задачите на дисертационния труд докторантката е използвала основно системният подход, като научна и изследователска методология, като начин на мислене по отношение на изследователските проблеми свързани със стратегиите за учене при превод в обучението по английски език за химико-технологични специалности - методически проекции, но този подход не е възможно да бъде приложен без системният анализ, като един от най-важните методи и ефективно средство за решаване на сложни, често и неясно формулирани проблеми. При разработване на изследователските проблеми в дисертационния труд докторантката прилага иновативни подходи и технологии. Според спецификата и сложността на обекта на изследване и в съответствие с поставената цел и задачи Цветанка Дилкова правилно се съобразява с редица основни научни постановки. За решаване на поставените задачи се прилагат *общо научно теоретични методи* – анализ, синтез и обобщение, моделиране; *емпирични* – контент-анализ, анкетиране, експертни оценки и *научно-приложни методи* – статистически анализ, клъстеризация, регресия и корелация.

В обобщение, искам да отбележа, че сполучливият избор и използване на изследователските подходи и методи е допринесло за ефективното и успешно реализиране на дисертационното теоретично и емпирично изследване на употребата на превод за работа със специализирани текстове и определяне на учебните стратегии за ефективно прилагане на този компонент в обучението.

2.4.Използвана литература и приложения

За реализиране на задълбоченото научно изследване по проблематиката на дисертационния труд, докторантката е използвала специализирана и научна литература. Използвани са – 135 литературни източници, в т.ч. на кирилица –28 и на латиница – 107. Те са коректно цитирани и добросъвестно използвани в текста на представения дисертационен труд. Приложенията към него го допълват и обогатяват с доказателствен емпиричен материал.

Извода, който може да се направи е, че Цветанка Дилкова познава много добре литературата касаеща изследвания проблем, което и е позволило да изведе важни обобщения в теоретичен и методологичен план, както и да предложи въз основа на тях методически решения в обхвата на предмета на изследване - компонента превод от академичните курсове в контекста на очакваните резултати от ученето. Това от своя страна допринася да се отличи личния принос на докторантката в областта на научното теоретично и емпирично изследване.

2.5. Структура на дисертационния труд и логика на изследването

Дисертационният труд е структуриран в увод, три глави, заключение и приложения. Структурата на дисертационния труд е изградена логически съобразно научно-изследователските проблеми, задачите поставени за решаване и постигане на целта - определяне на стратегиите за учене на студенти при превод и преподавателските концепции за прилагане на този компонент като база за развитие на дизайна на обучението, както и стремежът на докторантката в достатъчна степен да проучи тези проблеми. Налице е последователност, логическа обвързаност, завършеност и балансираност между отделните глави на дисертационния труд. Използвани са фигури и таблици, които онагледяват сполучливо изследваната проблематика.

В първа глава озаглавена „Теоретичен анализ“ докторантката проучва и анализира пълно и обосновано процеса на формиране на инженерните знания, умения и компетентности съгласно Европейската квалификационна рамка за учене през целия живот и Националната квалификационна рамка. Прилагайки системният подход и системният анализ в направеното изследване Цветана Дилкова целенасочено се фокусира върху определяне ролята и мястото на комуникативната компетентност като основен елемент на образователната цел на инженерните специалности, съвременното инженерно образование и мястото на английския език за образователни и специализирани цели в обучението. Проучен и анализиран е опита и тенденциите в изучаването на чужд език във висшето образование, развитието на уменията по английски език в професионален контекст за инженерните специалности, както и ролята на превода за усвояване на специализиран чужд език. Посочени и анализирани са основните фактори в процеса на усвояване на чужд език, целите на обучението по чужд език в контекста на очакваните резултати за комуникативна компетентност. Идентифицирани са учебните стратегии в чуждоезиковото обучение.

В „Теоретичния анализ“ докторантката акцентира на необходимите ключови компетентности, теоретични знания и преносими практически умения на съвременното висше образование, както и значението на ключовите компетентности в академичната дейност като важна и неделима част от модерното университетско образование, а същевременно и необходимо условие за професионалната и личностна реализация на обучаваните. На основата на направения теоретичен анализ са формулирани общи изводи; изводи относно влиянието на превода на специализирано научно съдържание върху постиженията на студентите и изводи, свързани с методическите последици от прилагането на стратегиите за учене при превод. Подходите, стимулиращи активно учене, както и ученето чрез действие, при които водеща роля в процеса на обучение имат обучаемите се посочват като основен приоритет на съвременното академично образование. Задачите във връзка с развитие на комуникативните умения на студентите за целите на академичното обучение се ориентират към прилагането на интердисциплинарния подход, което допринася за развитие и усъвършенстване на професионални умения посредством изучаването и използването на чуждия език в учебния процес и професионалната дейност.

Докторантката е направила съответните изводи резултат от задълбоченото теоретично изследване в изследваната научна област.

Във втора глава на дисертационния труд „Емпирично изследване на употребата на превод за работа със специализирани текстове и определяне на учебните стратегии за ефективното прилагане на този компонент в обучението“ докторантката прилага изискванията на Европейската и Национална квалификационна рамка, в които са дефинирани очакваните резултати от ученето, които се превръщат в ориентир за развитие на всеки от компонентите на обучението. Търсените резултати са и първият ориентир на Цветанка Дилкова при разработване на методиката на обучение. Те са и в основата на експерименталната методика на обучение по чужд език за

инженерно-техническите специалности. При инженерно-технологичното обучение изучаването на чужд език придобива не само професионална, но и научна насоченост, която дава отражения в съдържателен и организационен аспект. Въз основа на интердисциплинарният подход и екипната работа в дизайна на съдържанието и учебната работа за реализацията му коректно са определени актуалността на проблема, предмета, обекта, целта и задачите на емпиричното изследване при употребата на превод на специализирани научни текстове в групова и индивидуална аудиторна и извънаудиторна учебна дейност. Направена е идентификация на възникващите проблеми и са посочени варианти за оптимизация при отчитане на спецификата на инженерните специалности във висшето образование. Систематично и последователно са представени методиката на изследването и технологията на експерименталното проучване със студенти от инженерни специалности, което от своя страна осигурява целенасочено разкриване на съответствието на дизайна, подходите, методите и техниките на изследването с поставените цели и задачи. Да се формулират изследователските задачи, да се разработи и приложи съответен инструментариум е всеобхватна и сложна дейност, с методически резултати, което налага три степени в технологията и дизайна на изследването - дисертация, експериментално изследване и конкретен процес на обучение. Прилаганият тристепенен модел, както и прилаганите изследователски и дидактически методи съответстват на целта и задачите на научното изследване, както и на интегративния характер на проблемите обект на изследване в представения дисертационен труд.

В глава трета на дисертационния труд „Анализ на резултатите от емпиричното изследване” са приложени методите за първична и вторична статистическа обработка на данните (кодиране, подреждане, използване на математически формули и методи, готови програми-софтуер и т.н.). Направен е всеобхватен статистически анализ с прилагането на техники и методи за оценяване на основните показатели на наблюдаваното явление; установяване на връзки в наличните до момента данни; клъстеризация, визуализация; графичен анализ. Докторантката използва методите за вторична статистическа обработка за установяване на зависимостите между наблюдаваните величини, проверка на хипотезите, доверителните интервали за параметри на разпределението, прогнозирането и др. Прилага техники като регресионния, корелационния и факторния анализ и сравнява средните и / или дисперсиите на две или повече извадки. Реализирано е моделиране на резултатите от проведеното емпирично изследване. Анализирани са и резултатите от прилагането на експертната оценка и контент-анализа на учебното съдържание на инженерно-технически дисциплини за целите на интердисциплинарното конструиране на съдържанието на обучението по чужд език за специфични цели. Резултатите са основен индикатор за успешно постигнатите цели и задачи на направеното изследване. Прилагането на клъстерния подход дава възможност за обобщаване на индивидуалните оценки относно прилаганите стратегии за учене, които са подробно характеризирани за групите студенти по нива на чуждоезиковите им умения. Формирани са основните зависимости между компонентите на езикови умения и резултатите от обучението по инженерно-технически дисциплини в специалността, и е разработен експериментален дизайн за обучение.

В обобщение, мога да посоча, че докторантката Цветанка Дилкова в резултат на систематичния, всеобхватния извършен анализ в дисертационния труд извежда и съответните изводи, последователно прави научно-обосновано обобщение на постигнатите резултати.

2.6.Основни приноси в дисертационния труд

По отношение на декларираните от докторантката приноси в представения от нея дисертационен труд мога да отбележа, че по съществените научно–приложни и приложни приноси са в следните направления:

1.С научно-приложен характер:

Установяване на особеностите на съвместното усвояване на компетентности в областта на инженерно-техническите специалности и комуникативни компетентности по английски език за специфични цели и извеждането на методически подход за развитие на умения за превод и формиране на стратегии за учене и разработването на методическа рамка за изследване на стратегиите за учене в чуждоезиков курс за специфични цели, приложима към инженерни специалности.

2.С приложен характер

-разработените нов дизайн за обучение по превод на английски език за специфични цели, насочен към изграждането на практически езикови умения за учене през целия живот;

-предложен е методически подход за развитие на умения за превод и формиране на стратегии за учене по специализиран чужд език в инженерно-технически специалности, приложим за аналогични образователни цели;

-разработване, апробиране и внедряване на иновативни авторски учебителни материали за интегрирано обучение по английски език за специфични цели и химикотехнологични дисциплини.

В обобщение: Приносите оценявам като значими и напълно достатъчни за присъждане на образователната и научна степен "доктор" на Цветанка Цолова Дилкова.

2.7.Критични бележки и препоръки

Естествено, както във всеки научен труд, така и в този, паралелно с положителните страни, смятам за необходимо да посоча и някои слаби страни, за да бъде по-пълна и обективна оценката за дисертационния труд, а именно:

1.Би било целесъобразно в началото на дисертационния труд да се посочат използваните в него съкращения и аббревиатури.

2.Заклучението следва да обобщи направените изводи, резултати и препоръки от дисертационния труд, а в този си вид е прекалено концентрирано и не дава пълна представа за постигнатото от докторантката.

3.Основните реквизити на един дисертационен труд като актуалност на проблема, предмет, обект на изследване, теза, цел и задачи, приложени подходи, методи и инструментариум би трябвало да бъдат отразени в увода на дисертационния труд, а не, както е направено в методиката на изследването.

4.В дисертационния труд има допуснати и някои технически грешки.

Направените критични бележки не са от такъв характер, че да оспорват реалните приноси на докторантката относно реализираното целенасочено и значимо изследване, не намаляват стойността на разработката и не водят до коригиране на положителната ми оценка за нея, но могат да бъдат ориентир за усъвършенстване в нейната бъдеща работа.

2.8.Публикации по дисертационния труд

В дисертационния труд и в края на автореферата са посочени 5 публикации: 2 доклада на Международни научни конференции и 3 статии, от които две в Научни трудове, а другата в специализирано списание. Четири от представените публикации са самостоятелни. Всички те представят съществени части от дисертационния труд, публикувани са в утвърдени университетски издателства, което е доказателство, че научните постижения на докторантката са известни на научната общественост и са получили обществено признание.

2.9.Автореферат и справка за приносите

Запознавайки се внимателно с автореферата и съдържанието на дисертационния труд на докторантката Цветанка Цолова Дилкова стигнах до извода, че:

1. Авторефератът е разработен в съответствие с изискванията.
2. Като структура и съдържание напълно съответства на дисертационния труд и отразява основните моменти от него.
3. Авторефератът дава ясна представа за постигнатото от докторантката.
4. Справката за приносите правилно представя научните постижения в дисертационния труд.

2.10.Лични впечатления от докторанта

Не познавам докторантката, но моите впечатления от запознаването ми с нейните разработки, както и представянето ѝ на научни форуми, в които съм участвала или ръководила ми дават основание да преценя, че тя притежава всички качества на изследовател.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд на Цветанка Цолова Дилкова представлява едно цялостно, добросъвестно и завършено изследване на актуален и с практическа значимост за образователната практика проблем. Основната цел формулирана в дисертационния труд е постигната, изследователските задачи, които си поставя докторантката във връзка с реализиране на целта са успешно изпълнени. Постигнати са конкретни научно-приложни приноси, с които се обогатяват и разширяват научните знания и се подпомагат образователните институции в реализиране на образователния процес. Дисертационният труд отговаря на изискванията за присъждане на образователно – научната степен „Доктор” и заслужава положителна оценка.

Всичко това ми дава основание с пълна увереност да препоръчам на членовете на Научното жури да присъдят на докторантката Цветанка Цолова Дилкова образователната и научна степен ”Доктор” област на висше образование: Педагогически науки, професионално направление 1.3.Педагогика на обучението по....., научна специалност "Методика на обучението по химикотехнологични дисциплини".

София
становището:
27.03.2017г.

Изготвил

Проф. д-р Динка Милчева